

Türkiye’de Kesme Çiçek Üretimi ve İhracat Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Bektaş KADAKOĞLU*
Res. Asst. Isparta Applied
Sciences University,
Turkey
bektaskadaloglu@isparta.edu.tr

Bahri KARLI
Prof. Dr. Isparta Applied
Sciences University,
Turkey
bahrikarli@isparta.edu.tr

Mevlüt GÜL
Assoc. Prof. Dr. Isparta Applied
Sciences University,
Turkey
mevlutgul@isparta.edu.tr

Özet

Türkiye ekolojisi ve coğrafi konumu itibariyle süs bitkileri üretiminde önemli bir potansiyele sahiptir. Süs bitkileri kendi içerisinde kesme çiçek, iç mekân süs bitkileri, dış mekân süs bitkileri ve çiçek soğanları olmak üzere dört farklı gruba ayrılmaktadır. Türkiye’de, 2017 yılında 50 089 dekar alanda süs bitkileri tarımı yapılmış ve yaklaşık 1 milyar 619 milyon adet süs bitkisi üretilmiştir. Aynı yıl itibariyle süs bitkileri ihracat değeri 85,5 milyon dolar, ithalat değeri ise 83 milyon dolardır. Kesme çiçek yetiştiriciliği diğer süs bitkilerine göre hem üreticiler açısından hem tüketiciler açısından daha fazla tercih edilmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’de en fazla talep gören bitkiler arasındadır. Nitekim 2017 yılında Türkiye’de üretilen süs bitkilerinin %65,0’ini (1 milyar 050 milyon adet) ve toplam süs bitkileri ihracat değerinin %33,7’sini (28.8 milyon dolar) kesme çiçek oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’de kesme çiçek üretimi ile kesme çiçek dış ticaret yapısı irdelenmiş ve ihracat potansiyeli değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süs Bitkileri, Kesme Çiçek, Dış Ticaret, Türkiye

Cut Flower Production and Evaluation of Export Potential in Turkey

Abstract

Turkey as ecology and geographic location, ornamental plants has significant potential in production. Ornamental plants are divided into four different groups: cut flowers, indoor ornamental plants, outdoor ornamental plants and flower bulbs. In Turkey, 50 089 acres of ornamental plant cultivation and made about 1 billion 619 million pieces of ornamental plants was produced in 2017. As of the same year, ornamental plants export value is 85.5 million dollars, and import value is 83 million dollars. Cut flower cultivation is preferred both regarding producers and consumers, compared to other ornamental plants. Therefore, it is among the most demanding plants in Turkey. Indeed, in 2017 65.0% (1 billion 050 million) of the ornamental plants produced in Turkey and 33.7% (28.8 million dollars) of the total export value of ornamental plants constitute cut flowers. In this study, the cut flower production, foreign trade structure in Turkey was examined, and export potential was evaluated.

Keywords: Ornamental plants, cut flower, foreign trade, Turkey

GİRİŞ

Süs bitkileri 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında kentleşmenin hızlanmasıyla bitkisel üretim faaliyetinin ekonomik bir alt sektörü olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle 20. yüzyılın ortalarında üretim hacmi ve ekonomik değeri bakımından birçok ülke için önemli bir sektör haline gelmiştir (Karagüzel vd. 2010:2). Süs bitkileri sektörünün gelişmişliği ile kentleşme, eğitim seviyesi, kişi başına düşen gayrisafi milli hâsıla değeri ve benzer kalkınmışlık ölçütleri arasında doğrusal bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Anonim, 2012:6).

Süs bitkileri genel bir kavram olup kendi içerisinde dört alt grupta incelenmektedir (DPT, 2001:3); Bunlar; kesme çiçekler, iç mekân süs bitkileri, dış mekân süs bitkileri ve doğal çiçek soğanlarıdır.

Ülkelerin ekonomik gelişme düzeyinin artması ve tüketicilerin satın alma gücündeki gelişmeler lüks tüketim mallarına olan talebi de artırmaktadır. Bu talebe, kişilerin; eğitim düzeyi, önemli günlere atfettiği değer (evlilik yıldönümü, anneler günü, sevgililer günü vb.) ve tüketim alışkanlıkları da etki etmektedir. Kentlerde yaşayan nüfusun artması ve bireylerin gelir düzeyinin yükselmesi kesme çiçek üretimini de artırmıştır.

Türkiye’de ticari olarak kesme çiçek üretimi iç talebi karşılamak üzere 1940’lı yıllarda İstanbul civarında başlamıştır. Daha sonra ulaşım imkânlarının gelişmesiyle 1985 yılında Antalya’da ihracata yönelik kesme çiçek üretimi başlamış ve gelişmiştir (DPT, 2001:4). Kesme çiçekler, diğer süs bitkilerine göre daha kolay taşınabilmesi ve kitlesel olarak üretilebilmesi nedeniyle dünyada ve Türkiye’de en fazla ticareti yapılan süs bitkileri grubudur (Sayın ve Sayın, 2004:303). Nitekim Türkiye’de 2017 yılında yaklaşık 1 milyar 50 milyon adet kesme çiçek üretilmiş ve 28.8 milyon dolar ihracat geliri elde edilmiştir. Bu ihracat değeri toplam süs bitkilerini ihracatının %33,7’sini oluşturmaktadır.

Dünyada ve Türkiye’de büyük kentlerin giderek genişlemesi, nüfusun artması, sanayileşme, kentlerde yeşil alanların giderek azalması, doğaya ve doğal değerlere olan özlemin artmasına neden olmakta, bu da kesme çiçeklere olan talebi artırmakta, kesme çiçekler giderek önem ve değer kazanmaktadır (Gençer 2014:2).

Bu çalışmada, Türkiye’de kesme çiçek üretimi, dış ticaret yapısı irdelenmiş ve ihracatının ülkelere göre yıllar itibariyle nasıl bir seyir izlediği ortaya konulmuştur. Bunun sonucunda ihracat potansiyeli değerlendirilmiş ve bu potansiyeli geliştirmek için önerilerde bulunulmuştur.

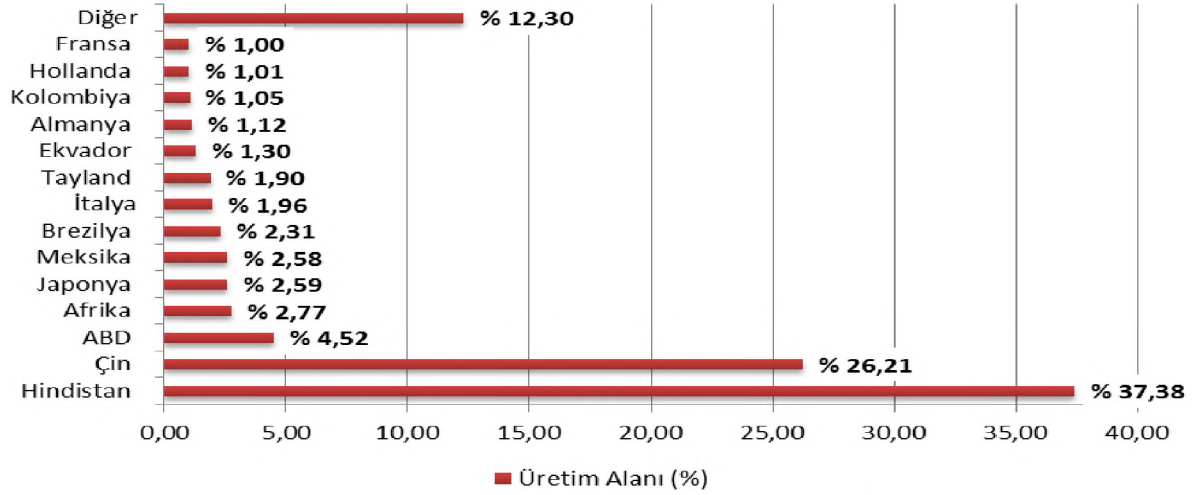
MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın materyalini, ikincil kaynaklardan elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ana materyale ait istatistik verileri; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Uluslararası Ticaret Merkezi’nin veri tabanı (Trademap) ve sektör raporlarından elde edilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili ulusal ve uluslararası çeşitli yayınlardan da yararlanılmıştır.

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KESME ÇİÇEK ÜRETİM DURUMU

Dünyada yaklaşık 50’den fazla ülkede kesme çiçek üretimi yapılmaktadır. Neredeyse tüm ülkeler ithalat ve ihracat yoluyla bu faaliyet alanının içerisinde yer almaktadır (Anonim 2015). Dünyada 650.000 hektar alanda kesme çiçek ve saksılı bitkiler üretimi yapılmaktadır. Kesme çiçek üretim alanlarının yaklaşık %74’ü Asya/Pasifik bölgesindedir. Dünyanın en büyük kesme çiçek üretim alanına sahip ülkesi %37,38’lik pay (243.000 ha) ile Hindistan’dır. Hindistan’ı sırasıyla %26,21 (170.397 ha) ile Çin ve %4,52 (29.407 ha) ile ABD takip etmektedir (Şekil 1).

Kesme çiçek üretiminde söz sahibi olan; Hindistan, Çin, ABD, Brezilya, Meksika, Japonya ve Tayland gibi ülkeler üretimlerini kendi iç pazarlarına yönelik yapmaktadırlar. Hollanda, Ekvator, Kolombiya, Kenya gibi ülkelerde ise kesme çiçek üretimi ihracata yönelik yapılmaktadır (Anonim 2018).

Şekil 1: Dünyada 2017 Yılında Ülkelere Göre Kesme Çiçek Üretim Alanları (AIPH 2017)

Türkiye’de 2017 yılında 50.089 dekar alanda süs bitkileri tarımı yapılmıştır. Bu alanın; %23,45’inde kesme çiçek, %72,40’ında dış mekân süs bitkileri, %3,30’unda iç mekân süs bitkileri ve %0,85’inde ise doğal çiçek soğanları yetiştirilmiştir. Aynı yıl itibarıyla, üretilen 1 milyar 619 milyon adet süs bitkisinin %64,89’unu kesme çiçek, %30,30’unu dış mekân süs bitkileri, %3,46’sını iç mekân süs bitkileri ve %1,35’ini doğal çiçek soğanları oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Türkiye Süs Bitkileri Üretimi (2017)

Konu	Üretim Alanı (da)	Pay (%)	Üretim Miktarı (bin adet)	Pay (%)
Kesme Çiçek	11748	23,45	1050585	64,89
İç Mekân Süs Bitkileri	1651	3,30	56050	3,46
Dış Mekân Süs Bitkileri	36263	72,40	490559	30,30
Çiçek Soğanları	427	0,85	21834	1,35
Toplam Süs Bitkileri	50089	100,00	1619028	100,00

Kaynak: TÜİK (2018a)

Türkiye’de kesme çiçek üretimi; süs bitkileri içerisinde üretim miktarı bakımından birinci sırada, üretim alanı bakımından ise dış mekân süs bitkilerinden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye’de yaklaşık 24 ilde ticari olarak kesme çiçek üretimi yapılmaktadır. Kesme çiçek üretim alanlarının yaklaşık %71’i Antalya ve İzmir’de bulunmaktadır. Büyük üretim alanına sahip bu illerde aynı zamanda kesme çiçeklerin yaklaşık %77’si üretilmektedir. Kesme çiçek üretim alanlarının %35,65’i Antalya ilinde bulunmaktadır. Bu ili sırasıyla; İzmir (%35,40), Yalova (%5,84), Isparta (%5,39), Adana (%4,30) ve Konya (%3,40) takip etmektedir. Üretim miktarı bakımından da ilk sırayı Antalya ili (%44,13) almaktadır. Antalya ilini; İzmir (%32,79), Isparta (%6,63), Konya (%4,19), Yalova (%3,41) ve Adana (%2,83) illeri izlemektedir (Tablo 2).

Tablo 2: Türkiye İllere Göre Kesme Çiçek Üretimi (2017)

İller	Üretim Alanı (da)	Pay (%)	Üretim Miktarı (bin adet)	Pay (%)
Antalya	4188	35,65	463608	44,13
İzmir	4159	35,40	344534	32,79
Yalova	686	5,84	35815	3,41
Isparta	633	5,39	69630	6,63
Adana	505	4,30	29758	2,83
Konya	400	3,40	44000	4,19
Diğer	1177	10,02	63240	6,02
Toplam	11748	100,00	1050585	100,00

Kaynak: TÜİK (2018a)

Türkiye üretilen kesme çiçeklerin başında karanfil, gerbera ve gül gelmektedir. 2017 yılında üretilen yaklaşık bir milyar adet kesme çiçeklerin %56,45'ini karanfil oluşturmaktadır. Karanfil üretimini; %12,11 ile gerbera, %10,27 ile gül, %4,24 ile lale ve %16,93 ile diğer kesme çiçekler takip etmektedir. Son yedi yıllık üretim dönem (2011-2017) incelendiğinde; karanfil ve gül üretiminin aynı miktarda olduğu, gerbera üretiminin %6 azaldığı ve lale üretiminin %88 arttığı görülmektedir (Tablo 3).

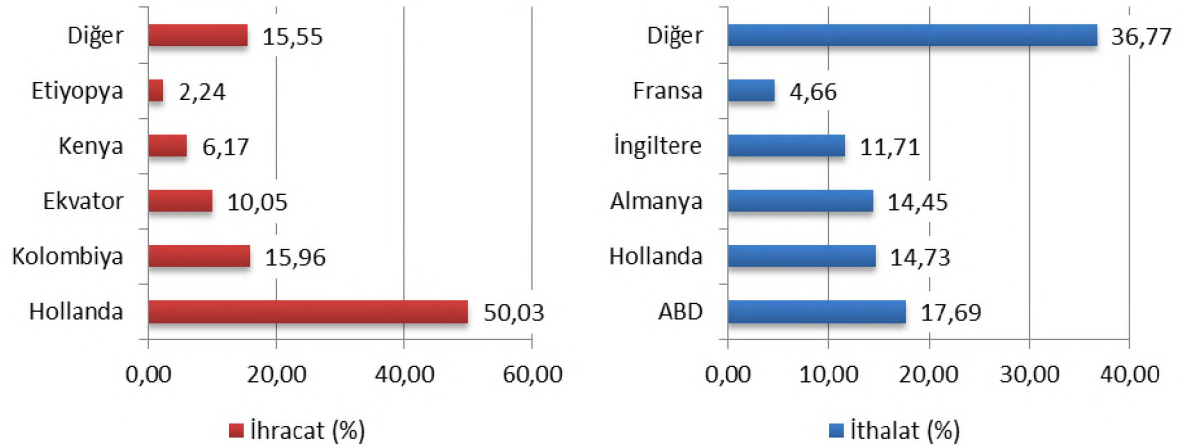
Tablo 3: Türkiye’de Türlere Göre Kesme Çiçek Üretim Miktarları

Türler/Yıllar	Üretim Miktarı (bin adet)					İndeks (2011=100)	Pay (%) 2017
	2011	2013	2015	2016	2017		
Karanfil	588456	594445	591076	593261	593097	101	56,45
Gerbera	136012	123266	129690	128064	127206	94	12,11
Gül	105364	83405	93396	92592	107943	102	10,27
Lale	23732	55640	41324	40601	44505	188	4,24
Diğer	190632	169227	180661	186655	177835	93	16,93
Toplam	1044196	1025983	1036147	1041173	1050585	101	100,00

Kaynak: TÜİK (2018a)

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE KESME ÇİÇEK DIŞ TİCARETİ

Dünya kesme çiçek ihracat hacmi 2017 yılında 8 milyar 771 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Şekil 2’de dünyada kesme çiçek ihracatı ve ithalatı yapan ülkelerin, ihracat ve ithalat payları verilmiştir. En fazla kesme çiçek ihracatı yapan ülke %50,03 ile Hollanda’dır. Hollanda’yı sırasıyla; %15,96 ile Kolombiya, %10,05 ile Ekvator, %6,17 ile Kenya ve %2,24’lük ile Etiyopya takip etmektedir. Dünya kesme çiçek ithalat hacmi ise 2017 yılında 8 milyar 220 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya kesme çiçek ithalatı yapan ülkelerin payları, ihracat yapan ülkelere göre daha yakındır. En çok kesme çiçek ithalatı yapan ülke %17,69’luk pay ile ABD’dir. ABD’yi sırasıyla; Hollanda, Almanya, İngiltere ve Fransa takip etmektedir.

Şekil 2: 2017 Yılı Dünya Kesme Çiçek Dış Ticareti (Trademap 2018)

Türkiye’de süs bitkileri ihracatında sürekli bir artış söz konusudur. Nitekim 2011 yılında 75.9 milyon dolar olarak gerçekleşen süs bitkileri ihracatı, 2017 yılında %13 artmış ve 85.5 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Süs bitkileri ihracatının %56,30’unu canlı bitkiler; yani iç mekân ve dış mekân süs bitkileri ve fideleri oluşturmaktadır. 2011 yılından itibaren canlı bitkiler ihracatı yaklaşık %20 oranında artış göstermiştir. Kesme çiçekler toplam süs bitkileri ihracatının %33,74’ünü oluşturmaktadır. 2011 yılından itibaren kesme çiçek ihracatı yaklaşık %6 oranında artmıştır. Bitki yaprak dalları ürün grubuna giren süs amaçlı çelenkler özellikle kış aylarındaki önemli günlerde ihracatı artmaktadır. 2011 yılından itibaren bitki yaprak dalları ihracatında %15’lik bir artış olmuştur. Çiçek soğanları ürün grubunun ihracatında ise yaklaşık %44’lük bir azalma olmuştur (Tablo 4).

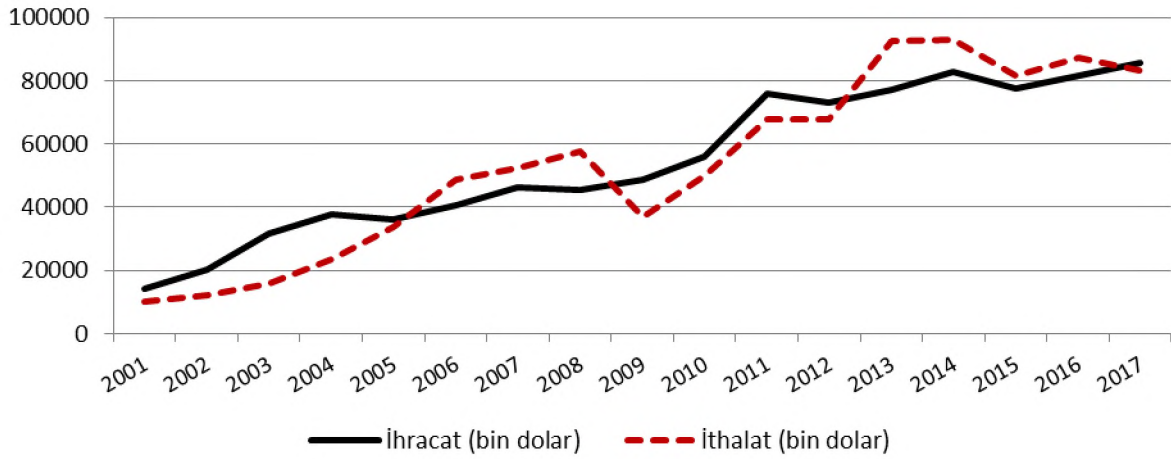
Süs bitkileri ithalatında ise artış ve azalışın olduğu dalgalı bir yapı söz konusudur. Süs bitkileri ithalatı 2017 yılında yaklaşık 83 milyon dolardır. İthalatın içinde en yüksek paya sahip süs bitkisi grubu %86,65'lik pay (71.9 milyon dolar) ile canlı bitkilerdir. 2011 yılına göre canlı bitkiler ithalatı %21 artmıştır. Hollanda ve Kenya canlı bitkiler ithalatında en önemli pazarlardır. Süs bitkileri ithalatı içerisinde kesme çiçeğin payı %4,25'tir. 2011 yılına göre kesme çiçek ithalatı yaklaşık 2.4 kat artmış ve 2017 yılında yaklaşık 3.5 milyon dolarlık kesme çiçek ithal edilmiştir. Çiçek soğanları grubu ise süs bitkileri ithalatının %8,24'ünü (6.8 milyon dolar) oluşturmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4: Türkiye'de Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri İhracatı ve İthalatı

Ürün Grubu	İhracat Değeri (bin dolar)					İndeks (2011=100)	Pay (%) 2017
	2011	2013	2015	2016	2017		
Kesme Çiçek	27182	28190	28301	27731	28853	106	33,74
Canlı Bitkiler	40181	39986	40924	45073	48145	120	56,30
Bitki Yaprak Dalları vb.	6287	6811	6628	7102	7221	115	8,44
Çiçek Soğanları	2306	2001	1576	1708	1293	56	1,51
Toplam	75956	76989	77429	81614	85512	113	100,00
İthalat Değeri (bin dolar)							
Kesme Çiçek	1432	2563	4883	4129	3529	246	4,25
Canlı Bitkiler	59620	82203	65804	73287	71932	121	86,65
Bitki Yaprak Dalları vb.	450	635	703	735	713	158	0,86
Çiçek Soğanları	6081	7100	9995	9093	6844	113	8,24
Toplam	67584	92501	81385	87244	83018	123	100,00

Kaynak: TÜİK (2018b)

Türkiye'nin süs bitkileri ihracat ve ithalatındaki değişimler Şekil 3'te verilmiştir. Süs bitkileri ihracatında 2001 yılından itibaren sürekli bir artış söz konusu iken ithalatında dalgalı bir yapı söz konusudur. Türkiye süs bitkileri dış ticaretinde net ihracatçı pozisyonda değildir. 2005-2008 yılları ile 2013-2016 yılları arasında net ithalatçı konumunda seyretmiştir.

Şekil 3: Türkiye Süs Bitkileri Dış Ticareti (Trademap 2018)

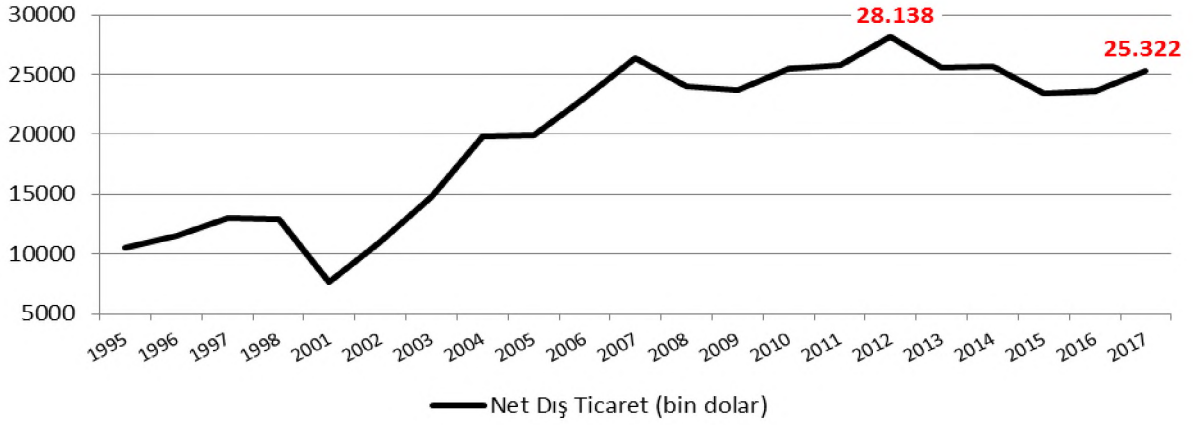
Türkiye'nin ülkelere göre kesme çiçek ihracatında ve ithalatındaki değişimleri Tablo 5'te verilmiştir. Türkiye kesme çiçek ihracatı bir önceki yıla göre %4 artmıştır. Kesme çiçek ihracatında önemli ülkeler sırasıyla İngiltere, Hollanda, Romanya, Bulgaristan, Macaristan ve Ukrayna'dır. Türkiye kesme çiçek ithalatı bir önceki yıla göre yaklaşık %14,5 azalmıştır. Kesme çiçek ithalatında önemli ülkeler Hollanda ve Kenya'dır.

Tablo 5: Türkiye'nin Ülkelere Göre Kesme Çiçek Dış Ticareti

Ülkeler	İhracat (bin dolar)		Değişim (2016-2017)	Pay (%) 2017	Ülkeler	İthalat (bin dolar)		Değişim (2016-2017)	Pay (%) 2017
	2016	2017				2016	2017		
İngiltere	11048,6	11308,3	2,35	39,19	Hollanda	1955,3	2600,4	32,99	73,69
Hollanda	9897,2	11283,1	14,00	39,10	Kenya	1024,8	859,0	-16,19	24,34
Romanya	1542,0	2250,1	45,92	7,80	Hindistan	59,0	30,5	-48,20	0,87
Bulgaristan	1465,1	964,3	-34,18	3,34	Güney Afrika	25,0	9,9	-60,26	0,28
Macaristan	442,0	541,2	22,44	1,88	Çin	7,6	9,6	27,27	0,27
Ukrayna	483,6	504,0	4,22	1,75	Etiyopya	64,9	9,6	-85,20	0,27
Rusya	20,8	24,7	18,81	0,09	Türkmenistan	794,3	0,0	-100,00	0,00
Diğer	2832,0	1977,6	-30,17	6,85	Diğer	198,2	9,8	-95,07	0,28
Toplam	27731,2	28853,4	4,05	100,00	Toplam	4129,0	3528,8	-14,54	100,00

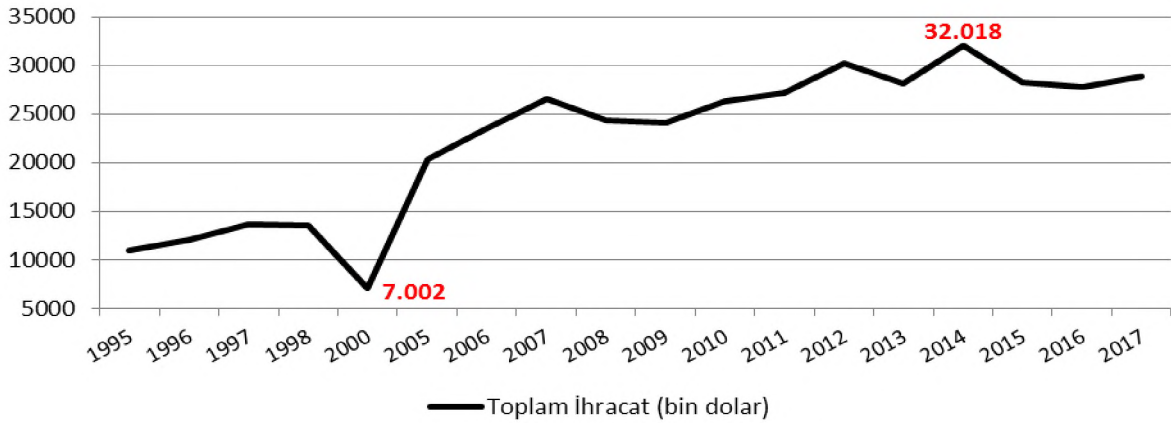
Kaynak: TÜİK (2018b)

Türkiye kesme çiçek net dış ticareti değerlerinin 1995-2017 yılları arasındaki değişimi Şekil 4'te gösterilmiştir. Kesme çiçek net dış ticaretinde en yüksek değer 28 milyon dolar ile 2012 yılında gerçekleşmiştir. 2017 yılında Türkiye'nin kesme çiçek net dış ticareti 25.3 milyon dolardır. Türkiye kesme çiçek dış ticaretinde net ihracatçıdır.

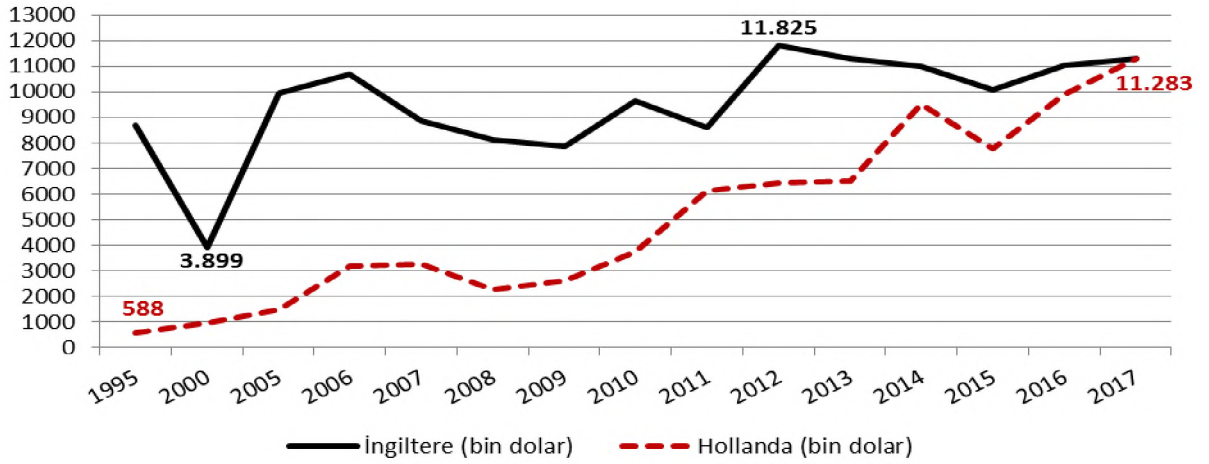
Şekil 4: Türkiye Kesme Çiçek Net Dış Ticareti (Trademap 2018)

Türkiye kesme çiçek ihracat değerlerinin 1995-2017 yılları arasındaki değişimi Şekil 5'te gösterilmiştir. Kesme çiçek ihracatında en yüksek değer 32 milyon dolar ile 2014 yılında, en düşük değer 7 milyon dolar ile 2000 yılında gerçekleşmiştir. Yıllara göre kesme çiçek ihracatı incelendiğinde, 1995-2017 yılları arasında ihracat değeri yaklaşık 2.6 kat artmıştır.

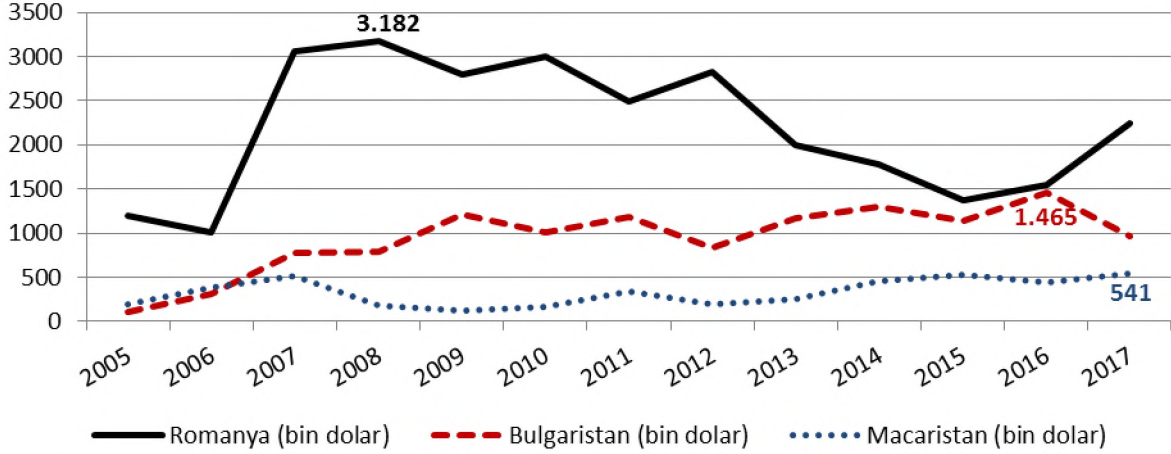
Şekil 5: Yıllara Göre Türkiye Kesme Çiçek İhracatı Seyri (Trademap 2018)

Türkiye kesme çiçek ihracatının %78,30'unu oluşturan İngiltere ve Hollanda pazarlarının 1995-2017 yılları arasındaki ihracat seyri Şekil 6'da gösterilmiştir. Türkiye'nin kesme çiçek ihracatında birinci sırada İngiltere yer almaktadır. İngiltere'ye kesme çiçek ihracatı, en yüksek değer 2012 yılında 11.8 milyon dolar olarak ve en düşük ihracat değeri ise 2000 yılında 3.9 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin kesme çiçek ihracatında ikinci sırada Hollanda yer almaktadır. Hollanda'ya yapılan kesme çiçek ihracatı yıllar itibariyle artan bir seyir izlemektedir. 2017 yılında Hollanda'ya yapılan kesme çiçek ihracatı en yüksek değerine ulaşmış ve 11.2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında İngiltere ve Hollanda'ya yapılan toplam kesme çiçek ihracatı 22.5 milyon dolardır. Bu ülkeler AB üye ülkeler içerisinde en fazla bu ürünü ithal eden ülkelerdir. Türkiye bu ülkelere olan pazar payını korumuştur, ancak geliştirememiştir. Bu veriler, Türkiye'nin kesme çiçek ihracatındaki en önemli pazarlarının İngiltere, Hollanda, Romanya ve Bulgaristan'ın olduğunu göstermektedir.

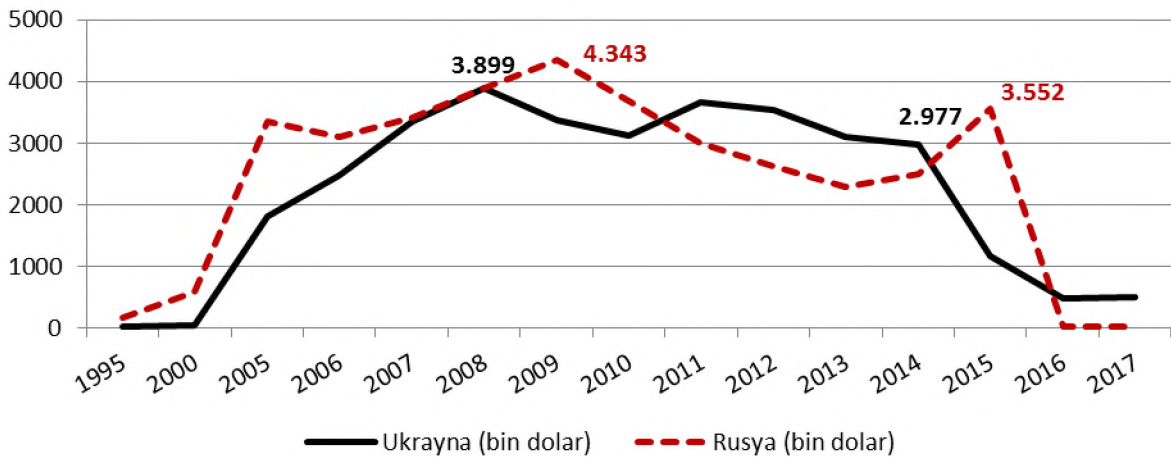
Şekil 6: Türkiye Kesme Çiçek İhracatı İngiltere ve Hollanda (Trademap 2018)

Türkiye kesme çiçek ihracatının %13'ünü oluşturan Romanya, Bulgaristan ve Macaristan pazarlarının 2005-2017 yılları arasındaki ihracat seyri Şekil 7'de gösterilmiştir. Romanya'ya yapılan kesme çiçek ihracatı, en yüksek değer 2008 yılında yaklaşık 3.2 milyon dolar olarak ve en düşük ihracat değeri ise 2006 yılında 1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Kesme çiçek ihracatında 2016 yılına göre %45,9'luk bir artış gerçekleşmiş ve 2017 yılında 2.25 milyon dolar olmuştur. Romanya'ya yapılan kesme çiçek ihracatındaki azalışın nedeni 2009-2015 yılları arasında Romanya'nın aynı yıllarda toplam kesme çiçek ithalatındaki azalışından kaynaklanmaktadır. Bulgaristan ve Macaristan kesme çiçek ihracat değerleri yıllara göre azalma veya artış göstererek dalgalı bir seyir izlemiştir. Bulgaristan kesme çiçek ithalatında Türkiye'nin payı 2001 yılında %37 iken 2017 yılında %13'e düşmüştür. Türkiye, Bulgaristan kesme çiçek ihracat payını Hollanda'ya kaptırmıştır. Aynı dönemlerde Bulgaristan ithalatında Hollanda'nın payı %41'den %63'e çıkmıştır. Dolayısıyla Türkiye pazar payını koruyabilmesi ve eski düzeyine yükseltebilmesi için üretim, lojistik ve dış ticaret sürecindeki eksiklerini doğru tespit etmelidir. Buradan çıkacak sonuçlara göre stratejilerini geliştirmelidir.

Şekil 7: Türkiye Kesme Çiçek İhracatı Romanya, Bulgaristan, Macaristan (Trademap 2018)

Ukrayna’da, 2014 yılında yaşanan iç savaş ve 2015 yılında Türkiye ile Rusya arasında yaşanan uçak krizi nedeniyle ülkelerin ikili ilişkileri arasında bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar neticesinde, tarım ürünleri dış ticareti olumsuz etkilenmiştir. Nitekim Türkiye 2014 yılında Ukrayna’ya yaklaşık 3 milyon dolar kesme çiçek ihracatı gerçekleştirirken, son 3 yılda kesme çiçek ihracatı düşüşe geçmiş ve 2017 yılında 500 bin dolara kadar gerilemiştir. Aynı şekilde, Türkiye’nin Rusya’ya olan kesme çiçek ihracatı 2015 yılında 3.5 milyon dolar iken, son 2 yılda neredeyse durma noktasına gelmiştir (Şekil 8). Oysaki Türkiye’nin bu iki ülkeye kesme çiçek ihracat hacmi 2008-2009 yıllarında 7.7 milyon dolara kadar yükselmiştir. Özellikle bu iki ülkede yaşanan gelişmeler doğrultusunda Türkiye kesme çiçek ihracatını farklı pazarlara kaydıramamıştır ve Türkiye’nin kesme çiçek ihracatı 2014-2016 yılları arasında yaklaşık 4.3 milyon dolar azalmıştır. Rusya ise Türkiye’den ithal ettiği kesme çiçeği farklı ülkelere ithal etmeye başlamıştır. Özellikle Belçika’dan ithalatı 2016 yılında bir önceli yıla göre 12 kat artış göstermiş ve kesme çiçek ithalatı 5.4 milyon dolar olmuştur. Rusya ile Türkiye’nin ikili ilişkilerinin düzelmesiyle kesme çiçek ihracatının artacağı düşünülmektedir. Aynı şekilde, Ukrayna’da gerçekleşen iç savaşın etkisinin azalmasıyla kesme çiçek ihracatı tekrar artabilecektir.

Şekil 8: Türkiye Kesme Çiçek İhracatı Ukrayna ve Rusya (Trademap 2018)

SONUÇ

Ülkelerin gelişmesi, kentleşme ve kentlerde yaşayan nüfusun artması, bireylerin satın alma gücündeki artış, tüketim alışkanlıklarının lüks mallara doğru yönelmesi ve kişilerin özel günlere atfettiği değerlerin artması; kesme çiçek talebini her geçen gün giderek artırmaktadır. Bu artış, beraberinde üretim artışını da getirmektedir. Ülkeler konumlarına göre kesme çiçek üretimlerini artırmaktadır. Dolayısıyla, üretimdeki artış ile iç ve dış talep karşılamaktadır.

Türkiye; iklim, coğrafi konum, lojistik sektörü, ucuz işgücü gibi göstergeler dikkate alındığında önemli avantajlara sahiptir. Bu avantajların değerlendirilebilmesi; üreticilerin eğitilmesi ile bilinç düzeylerinin yükseltilmesi, pazar taleplerine yönelik üretimin yapılması, üretimde sürekliliğin sağlanması, etkin ve bunun yanında etkili bir örgütlenmenin gerçekleşmesi, organize çiçek üretim bölgelerinin oluşturulması, soğuk zincirin oluşturulması ile çiçek bozulmalarının en aza indirilmesi, üretimi ile ihracatı artıracak destekleme politikalarının geliştirilmesi ve bunların uygulamaya konulması, ihracat pazarlarının çeşitlendirilmesi konuları önem arz etmektedir. Türkiye'nin ana ihracat pazarını AB ülkeleri, Ukrayna ve Rusya oluşturmaktadır. Bu ülkelerin talebinde ele alınan dönemde önemli gelişmeler söz konusu olmuştur. Türkiye AB pazar payını korumuş, buna karşın Ukrayna ve Rusya pazarını son yıllarda koruyamamıştır. Dolayısıyla pazar talepleri yakından izlenerek üretim, lojistik ve dış ticaret düzenlemeleri buna uyumlaştırılmalıdır. Belirtilen hususlar dikkate alındığında, kesme çiçek üretiminde; hem iç talep karşılanabilecek hem dış pazarların talepleri yerine getirilebilecek hem de ülke ekonomisine katkıları artırılabilir.

REFERANSLAR

- AIHP. (2017). International Statistical Years Book.
- Anonim. (2012). *Kesme Çiçek Sektör Raporu*. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı http://www.doka.org.tr/pdf/#dosyalar/publication/page_29/1423860393-Kesme_Cicek_Sektor_Raporu.pdf adresinden 15 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Anonim. (2015). *TR63 Bölgesi Kesme Çiçek Sektör Raporu*. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı. http://www.dogaka.gov.tr/Icerik/Dosya/www.dogaka.gov.tr_624_OW7B27CN_Kesme-cicek-Sektor-Raporu-2015.pdf adresinden 14 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Anonim. (2018). *Süs Bitkileri Sektör Raporu*. Süs Bitkileri ve Mamulleri İhracatçılar Birliği. <http://www.susbitkileri.org.tr/content/docs/2017susrapor.pdf> adresinden 13 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- DPT. (2001). *Bitkisel Üretim Özel İhtisas Komisyonu Süs Bitkileri Alt Komisyon Raporu*. www3.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/3035/oik653.pdf adresinden 12 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Gençer, B. (2014). Dünya'da ve Türkiye'de Kesme Çiçek Sektörü Pazarlama Organizasyonları Ve Tüketici Eğilimleri. *T.C. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi*
- Karagüzel, O., Korkut, A.B., Özkan, B., Çelikel, F.G., ve Titiz, S. (2010). Süs Bitkileri Üretiminin Bugünkü Durumu, Geliştirilme Olanakları ve Hedefleri. *TMMOB ZMO Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresine Sunulmuş Bildiri*. Ankara-Türkiye.
- Sayın, B., ve Sayın, C. (2004). Türkiye Süs Bitkileri Üretim ve Pazarlama Yapısının Avrupa Birliği'ne Uyum Açısından Değerlendirilmesi. *Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi. Tokat-Türkiye*. 303-307
- TRADEMAP. (2018). *International Trade Center. Trade Statistics For International Business Development*. <https://www.trademap.org/Index.aspx> adresinden 10 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- TÜİK. (2018a). *Bitkisel Üretim İstatistikleri*. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001 adresinden 10 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- TÜİK. (2018b). *Dış Ticaret İstatistikleri*. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046 adresinden 10 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.